Олн-ämтнä то авлгън—эркн чинртä тöр

Правительствин шиидврäр, 1959 джилин январь сарла цугсоюзн ämтнä то бичдж авлгън болхмн. Кӯч-кöлсчнрин оньдинд öсäд йовдг материальн болн культурн неквриг теткхäр Партин болн Правительствин кеджäх эн керг, олнämтнä эдл-ахун болн политическ öслтд ик чинртä.

Ämтнä тоог кӯцц, чикäр эс медхлä, производствин делгрлтиг, ämтнä материальн бääдлджиргълин болн культурин öслтиг диглдж болш уга.

Ämтнä то авлгън—Советск Союзин ämтнä то-диг цань уга чикäр медхд дöнъ болсн деерäн, тедн союзн республикс, крайсар, областьсар, балгъсдар болн райодар кедӯ кӯн бääхиг йилгъхд тус болх.

Ämтнä то авлгън ик урд цагас нааран кегдä болдг. СССР-т олн ämтнä тӯрӯн то авлгън, В. И. Ленинä заавраг, 1920 джил болсмн. Тер то авлгън дегд кӯнд цагла, гражданск дäänä хööн, интервентнрлä ноолдджасн цагла, орннутг тӯрӯ бääсн цагла кегдсмн. Тер бийнь В. И. Ленин то авлгънд ик оньган öгсмн. Ämтнä то авсна хööн советск тосхлтин гол тöр диглгдхмн гидж В. И. Ленин келсмн.

1920 джил ämтнä то авлгън тöвкнӯн эдл-ахун болн культурн тосхлтин государственн ни-нег зура батлхд ик тус болсмн. Тер то авхд орн-нутгт ämтнä то 134,2 сай кӯн бääсмн.

Ämтнä хойрдгч цугсоюзн то авлгън 1926 джил декабрин 17-д болсмн. То авлгън —орннутгин öслтиг цааранднь диглхд дöнъ болсмн—социализм тосхлгъни негдгч тавн джилä зура батлгдсмн.

Ämтнä гурвдгч цугсоюзн то авлгън 1939 джил январин 17-д болсмн. Арвн хойр джилин эргцд мана орн-нутгин бääдл дегд хӯврсмн. Урднь ард ӯлдсн техническ кӯч тату орн-нутг бääсн болхла, эн цагла СССР промышленн кӯчтä, шин техниктä орн-нутгт хӯврсмн. Селäдäр бääсн ӯӯрмг-ӯӯрмг эзнä эдл-ахус негдäд, колхозд орад, шин техниктä МТС бӯрдцхäв. Ämт даджрджасн баячудин класс уга кегдäд, кöдлмш уга бäälгън уурулгдад, культурн революц болв. Эн тоот ӯзмдж, 1939 джил ämтнä то авлгъна материалсд бичгдв.

Советск Союзин Коммунистическ партин ХХ-ч хург, ämтнä эдл-ахуг болн бääдлджиргълиг улм цааранднь ясрулх ик тöр авб.

Эн хургт тäвсн тöриг кӯцäхд шин болх, ämтнä то авлгън ик гидг туста болхмн.

То авлгъна ашд, мана орннутгин бäрсн диилвр ил медгдхмн. Тавр деернь, ämтнä то авлгън—СССР-н ämтнä эдл ахун ирх цагин зураг батлхд, кӯч-кöлсчнрин материальн бääдл-джиргълиг болн культуриг ясрулхд, социализмäс коммунизмӯр орлгънд ик дöнъ болхмн.

Ода болх цугсоюзн ämтнä то авлгънд ик белдврин кöдлмш кех кергтä.

СССР-н Министрмӯдин Советин токтаврар болхла, балгъсдин болн райодин кӯцäгч комитетсин Советс 1958 джилин январин 1 шин кӯртл балгъсдин нердиг, кварталмудин болн гермӯдин номермӯдиг, балгъсдин уульнцсин, районн поселксин болн райцентрмӯдин нердиг диглсн деерäн, балгъсна шин зура болн райодин картс белдх зöвтä бääсмн.

Эн кöдлмшиг цаглань, кинänäр Западн район (ахлачнь ӯр Бембинов, районн ЦСУ инспекторнь ӯр Чавычалов), Каспийск район (ахлачнь ӯр Андраев, районн ЦСУ инспекторнь ӯр Быков) кӯцäв. Сарпинск, Целинн болн Яшалтинск райод бас му бишäр кöдлäд, диглäд, районн шин картс зурв.

Болв танъгъчин цуг райодар кöдлмш ädлäр кегддж йовхш, ӯлгӯрлхд, Яшкульск, Приозерн болн Юстинск райодар, Элст балгъснд эн кöдлмш йир сулар кегддж äнä. Элст балгъсна кӯцäгч комитет (ахлачнь ӯр Джимбинов) ода кӯртл балгъсна зураг диглäд уга, кварталмудин, уульнцсин болн гермӯдин номермӯдиг чиклäд уга. Балгъсна кӯцäгч комитет цугсоюзн ämтнä то авлгънд орлцхин тускар 1957 джил хойр шиидвр гаргъла, эн шиидврмӯднь кӯцäгдл уга ӯлдв. Энӯнд балгъсна архитектор ӯр Кодацкий болн балгъсна инвентаризационн бюрон заведующ ӯр Дженгуров бурута.

Удл уга олн ämтн лунд цäälгъврин кöдлмш эклх кергтä. Эн кöдлмшт партийн, комсомольск болн профсоюзн организацс тус-дöнъ болх зöвтä.

1958 джилин эклцäр ämтнä спискс кегддж, райод болгъиг сäänäр йилгъх, энӯнä хööн то-диг авх ämтсиг цуглулдж, тедниг белдх, тер кöдлмшсиг кех гер, то авлгъна материал халгълх бääр белдх керг кӯцäгдв.

Ämтнä то авлгън хамгин ик ончта статистическ кöдлмш болджана.

Эн кöдлмшт сäänäр; тохнятагъар белдх зöвтäвдн.

Э. ДЖЕЛАЧИНОВ,
танъгъчин статуправленä ахлач.